

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă cu de 2 ori: Mercur și Dumineșteu, Foiș, cându concedu ajutoriale. — Preluțiu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/3 fl. v.a. Tiere estenu 12 fl. v.a. pe unu anu său 2 1/4 galbeni mon. unuțioria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrului a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 65.

Brasovu 219 Augustu

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Societatea academică română.

Reportul delegației.

prezentat societății academice în siedința din 3 August 1872.

5. D'in lucrarea lexicografică s'au publicat treideci si cinci de colle in septe fascicule de cate cinci colle, si a nume două fascicule de glossară si cinci de dicționar, atâtă prim urmăr căt se potea typari in allocationea prevedută in budgetul pentru acestă lucrare; coci de si allocationea bulgară prevede typariere a 40 de colle in cursul anului, ince din acea-să summa dedelegației a cautări se respondă anticipatiu una parte din remunerarea acellor D-ni collaboratori, alle caror lucrari nu s'au typat si nu se potea typari in cursul acestui an, deci cări, in virtutea conclusului luate in sessionea trecută, avean dreptul a reclamă anticipatiu una parte de remunerare ce li se cuvenea pentru lucrarea lor. Asă deci, pentru ce nu s'au inceput, cum se descesse, typarierea dicționarului d'in două locuri, se explică prin acestă singură impregurare a lipsei de fonduri allocație, fors se mai adaugăme, co aplicarea unei assemenea măsură, chiar canu amu despuse de fonduri, ar intempiu in practica difficultăti aproape invincibile. Appelul de abonamente la dicționarul a avut rezultat destul de satisfactoriu: listele inapoiate peno acum, cari facu mai numai a treia parte din celăi imparitate, dău una numeru de mai bine de cinci sute de abonati, si pri urmare una cursual rotundă de 10,000 de lei de incassat in cursul anului inceata cu dijumetele de pretiu allu acestor abonamente, si una summa totu atâtă de mare de incassat in cursul anului următoru cu alia dijumetea a pretiului acellor-asi abonamente, asă in cău in budgetul anului următoru, la v. venitorelor d'in vendiare numai a dicționarului, se va poté inscrie summa de lei 20,000. In comparație anului inceata summa de bani prensi si incassat d'in vendiare dicționarului figura rednică, edecu in ciff'a de lei 8,000, totusi cu mult superiora celei dè lei 1500, ce se prevedea prin budgetul anului inceata co au se se incassade d'in vendiare cartilor, pre candu bani prensi din vendiare altor cari typare de societății abia se uroa la modestă summa de lei 275. Décò incassare facut d'in abonamente la dicționar in cursul anului inceata nu se suie, cumu s'ar asteptă cineva dupo numărul abonatorilor, celu pucinu la ciff'a de lei 10,000, cauș este co pre de una parte unu numero de abonamente au fost peno acumu numai anunțate, fors se se fia transmisi si pretiul abonamentului, éco pre de alt'a co la unele abonamente s'adădu pretiul numai la dijumete: in acest d'in urmă curașu s'afătu del gătionea cu ceroră baronului Ursu, președinte alu comitetului unei circumscriptione de sole primarie in cerculu Fagarasului, care a reclamat in favoare aceloră sole abonamente cu un pretiu mai scadut: delegaționea a credut co in favoare scolilor primarie se cades se acceptă acesta cerere, si nu se indusco co, societatea se ua cu de delegațione asupr'a acestui punctu: cereri de asemenea natură s'au mai facut, si s'afisarea lor spundări se de votul societății. — De cestioane dicționarilor se tine si cerere ce a facut D-nu Ispirescu de a se typari cu spesie societății unei mici dicționare de terminii speciali in arte typografică.

6. Nu s'au putut ince typari diplomi a asupr'a cariei s'au luate una conclusă in sessionea trecută, pentru co summa ceruta pentru modelul prezentat

delegației de contra commissionea insarcinată cu acestă lucrare, era asiă de mare, incătu nu se potea acoperi din paragraful speselor extraordinaire; apoi de alte paragrafe nu se potea despune.

Cu toate acestea delegațiea nu a lipit de a comunica, prin anume adresa, fi-carcu'a din cel 28 de membrii aliesei in sessionea trecută, numirea sea de membru onorariu sau corespondent. De la cel mai multi membrii onorari, mai aliesii străini, s'au primit respunsuri affirmative si plene de multumiri contra societății. Asă d'in strainii numiti membrii onorari si corespondenti au respuns Domnii: 1. Charles de Linas, 2. cav. G. Biondelli, 3. cav. B. Capellini, 4. A. Ubicini, 5. E. Egger, 6. com. F. de Lasteyrie, 7. Lord Stanley, 8. Ern. Desjardins, S. com. A. Uwarow; n'au respunsu Domnii: 1. Fr. Bock, 2. Philaret Chales, 3. baron Ad. d'Avril, 4. W. Frohner, 5. Adriean de Longperier, precum nezi Domnii F. Monlau si L. Steenstrup, numiti membrii onorari inco din sesiunea anului 1870, candu li s'a si notificatu, deci nezi atunci nu au responsu, si credincioșe co pot nu au intesește testul romanesc aliu adressei li s'au facut si a două notificatione si cu testu francese.

Dintre romani numiti membrii onorari, au respunsu cu multumiri pentru societății Domnii: 1. C. Crețulescu, 2. P. Vasciu; n'au respunsu ince Domnii: 1. Arhiepiscopo si Metropolita Andrei Siaguna, 2. P. Campiani 3. G. Polizu; ero Domnii: 1. P. Campanu, 2. P. Caciureanu, 3. G. Ioanide au respunsu declinându onoare ce li s'au facut de societățe. In fine d'in Români numiti membrii corespondenti, au respunsu affirmativ si cu multumiri Domnii: 1. P. Vasciu, 2. Gabr. Popa, 3. Ioanone Moldovanu; cu respunsu Domnii: I. Ioanescu, Gr. Stefanescu, C. F. Robescu, Dr. M. G. Obrenescu.

In respectul membrilor onorari cari nu au datu nezi una respunsu, nu e nemica de disu: Societatea prin asumarea allegrii solva un tribut de respectu pentru marilor ilustraționi literare si scientifici, si acesta-a foră nezi una restrictione sau conditione, renunțandu la delicatesa numitului a respondensu nu cu multumiri la votul societăței; nu se poto ince dice totu atatu si despre membrili corespondenti: pentru acestia, dupa parerea delegației, ca ce i propuna la allegarea Societății ar cauș mai antanu se se asocere de acceptarea celor propusi.

Veri-cum ince si necessaria un regulamentu care se prevede co lucrari si in ce conditio se se cere de la membrili corespondenti: numai asă s'ar poté demonstra necessitatea de a immuliti asemenea membrili la fi-cara sessiune a Societății.

III. Starea materiale si finanțăria a Societății se va vedé mai lăuntru d'in tabelele detaliate alăturate pe longa acestu reportu, si a nume liste de cartile cumpărate si donate in cursul anului inceata, si tabele de compturi, marginindu-ne aci o observă inco următoare:

1. Ministerul cultelor si instrucționei a destinat pentru usul societății două camere in planul de diosu alla Universitatei.

2. Pentru marirea sau celu pucinu restabilirea subvenționei din partea guvernului nu s'au potut face nemica, ci si pentru anulul 1873 s'au trecut si votat modestă summa de lei 10,000.

3. Onorabile Domnii commembri, P. Poenariu a donat societății diurna'sa de membru alla delegaționei in summa de lei 235 pentru mobilierul bibliotecii.

4. Parentele Protosyngelu Melchisedec Radeanu prentru la seminariul Socola, a facut coonstată delegaționea co vré a doa societății patru sete de galbeni No. 40 #, cu restrictione ince de a se baccura, pre catu va mai trai, de folosește acestor summe, cerendu totu-deunădată, ce conditio utili i s'au potea oferi de societate. Delegaționea a respunsu co nu i s'or poté offeri alte folose de cău

cette ce trage si densa d'in alte fonduri alle selle, co aceste procente i se potu respondă regulat in două semestre, sub reserba ince de approbarea societății. Parentele Protosyngelu a declarat, co multumesci si cu aceste condiții.

5. Intre donationile, cu cari s'a inavută biblioteca societății figurată, cumu se vede din listele alăturate, si done lade cu documente, donate de Domnii A. L. Ghica, documentul cari, d'in lipsa de tempu materială, nu s'au potutu inco cercetă, regulă si clasifică.

6. Presedintele societății pentru studiul limbior române de la Montpellier a cerut ca lista societății noastră se tramite aceliei societăți cale un exemplar d'in typarurile selle, promittenda co societățea de Montpellier nu numai va analiza si anunță, inrevit'a sea, typarurile noastre, ci inco va tramite si ea societății nostre exemplarile d'in toate typarurile selle.

7. D'in celle expuse si mai verosu din componulatul se va vedé, co esseritul anului inceata prezinta una escedente destulă de insemnată si co acestu escedente se va mari mai mult prin incassarea d'in vendiare cartilor, mai verosu si in speciale d'in vendiare dicționarilor; cu toate acestea, atâtă acestu escedente, cău si cele alte fontane de venitare, fiind destinate la urmarirea si realizarea de scopuri speciali, rezultă, co mediele materiale, de cari despuse societățies, nu se potu applica decât la explorarea unei parti a campului deschis lucrarilor selle, pre candu altă parti forte importante alle acelui-asi campu cau se remâna, cu mare daunu, in completa nelucrare: nu vom dice nemicu despre lips'a de medice pecuniarie necessary la lucrările sectionilor istorica si scientifică; déro chiar spesie, ce necăsia manipularea adunarei societății in sessione generală nu se mai potu acoperi cu subvențione, d'in care se acoperă peno acumu. Toti membrili connoșeu déjà, ca acesta stritorare a fostu principalele motiu, care a indemnătatea pre delegațione a cere ca insistență, ca toti membrii se propere a veni se ieșă parte la sedientele sessionis presente.

Prezident. A. T. Laurianu,

P. Poenariu,

V. A. Urechia,

Secretarul general. J. C. Massim.

Limb'a romana in statu.

(Urmare.)

(—) III. Onoratul tribunalu din Alba-Juli'a, dupa cum mai înșirramu, si bazașă decizionea sa pre §-lu 13 ali Art. 44—1868, argumentandu, cum ca dupa acestu § limb'a proceselor ordinare la tribunalele regie numai maghiară pote se fiu dupa-ce prescrise §-lui 9 ali citate legi vrea valoarea loru numai pentru tribunalele jurisdicitionilor, pana ce se vor organiza definitiv judecătoriile.

Najutamici aici pucinu de citatul articlu din „Kelet" spre a arată catu de nefundata este opinia nuncia de susu.

Eta ce dico acelu diuaru la argumentarile tribunalelor de Alba-Juli'a cu privire la §-lu 9 ali Art. 14—1868.

Este adeverat, ce e dreptu, cum ca conform §-lui 13 Art. 44: limb'a officiosa a tuturor judecătoriilor denumito prin guvern, este eschisiv co maghiară; întribuam ince pre on. tribunalu, ca scie ce este de a se intilege sub expresiunea: „limba officiosa". Expressiunea, limb'a officiosa, referescose ca óre la administratiunea internă seu la esibite!

Decizunea tribunalului schimbindu-l lucratu, atunci cand voiesc a aplica officiositatea limbii, numai la administratiune, decizuni interne si corespondinte, ci si la limb'a exhibitoru si aparatori de statu, vine in contradictere cu lega insasi. Pentru ca de ar' fi acesta aplicare a legii la tota derectoriale de statu, atunci nu ar' primi suplice in alte limb'e neca ministeriale, neca oficiale subalterne (d. e. cele financiale etc.) fiindu si acestea derectoriale denumite de statu. Cumca acesta s-ar intempl'a astfelinu, nu credemu, ca on. tribunalu ar' poto a afirma.

Déra abstragunda dela acesta, ore proces'a tribunalu astfelui dupa cum se cuvine judeului preceptorui, atunci, candu a aplicata la motivarea decizunei sale §-lu 9 al Art. 44?

Cet'i on. tribunalu ore cu atentiu acestu paragrafu si pre lunga acel'a are conoscentia despre §-lu 7 alu Art. XXXII—1871?

Paragraful 9 citatu de tribunalu sustine apriatu pentru procesele portande prin advocati pracs'a de mainitate, nu numai cu privire la limb'a proceseuri ci si a sententialor, pana atunci, pana candu legislatiunea va decide despre organizatia definitiva a judecatorielor si intr'oducerea verbalitatii.

Intrabam acuma, efectuitus' organisationea definitiva a judecatorielor? Introdusua'sa verbalitatea, si deca s-ar' fi intempl'an aceste, decis'a ore legislatiunea despre intrebuintarea limbilor! Art. XXXII—1871 de lege, delege pentru organizatia definitiva treccerea a doi ani dela inaugurare. Treccu dela inaugurarea nouelor tribunale, dela 1-ma Ianuarie 1872, pana la 17 Apriliu cei doi ani?

Noi inca suntemu de acord cu romanii, scriitorii art. din „Kelet”, intru de a susintend, cumu §-lu 9 a Art. 44—1868, nu poto fi ne-ce decum astfelui interpretat, dupa cum „la interpretat' on. tribunalu de Alba-Juli'a. Si acesta nu numai din motivulu, ca tribunale nu sunt inca definitiv organizate, ci si din motivulu, ca-ci insasi legislatiunea a decis deja asupra intrebuintarii limbilor in noule foruri judecatoresci.

Este cunoscutu, cumu pre tempore prograrei Art. 44—1868, foruri judecatoresci denumite de statu erau numai dele de instantiale mai inalte, erau cele de prim'a instantia erau totu jurisdicationali.

Paragraful 13 era destinato numai pentru forurile judecatoresci de instantiale mai inalte, ca-ci la acelea figurera numai limb'a oficului, — a partitelor nu, dupa ce la aceste instantie partile nu dau nece una derupta procesualu, acolo nu se liu cu partile protocoile, neca nu li se dau resolutiuni; ci corespondent'a cu partile merge totu prin judele de prim'a instantia, cumse si la adoua instantia potu se ajunga procese in alta limb'a compuse, decat in cea unguresca, spuse expresu §-lu 12 Art. 44—1868, unde dice „ca procesele nu s-ar' fi portata (vedi bene la instantia prima d. e. la tribunalu din Alba-Juli'a) unguresc”, in case de lipsa se traduce la instantia mai inalta in unguresc, instantia mai inalta opoi 'si face decizunea unguresc, si astfelin o tramite la judele de prim'a instantia, carele inse este datoriu la cetera parti ei io eda in limb'a ei propria. Pre acel'asuu punctu se vede, ca voiesc si on. tribunalu regiu din Alba-Juli'a si se pone cu limb'a, unde stau tribunalele de instantiale mai inalte.

Legislatiunea inse a decis altu-cer'a. Si anume: Art. IV—1869 § 6 pt. d dice expresu, cum ca dispozitiunii §-lu 13 alu Art. 44—1868, voru re-made si pre viitoru (adecu si dupa noua' organizatia judecatoresca) in aplicare numai la judecatiorile mai inalte!

Judeco acuma ori ca laicu: cum se unesc decizivne on. tribunalu din Alba-Juli'a, cu acesta dispozitiunea a legali? Potus' ore aplicat prescriptie §-lu 9 si 13 ale Art. de lege 44—1868, la noule tribunale in sensulu decizunei tribunalului susuzata?

Nu: si erasi nu.

Priu cele prin noi pana acum desfasurate, credemu a fi lamurit in destulu drepturile partitelor de a sa folosi de limb'a loru la nouele tribunale, — ar' mai roman' se ne damu si opinione asupr'a usului, pre care-lu precepse si sustine g-lu 9 alu Art. 44—1868, pentru procesele ce sunt de a se porta prin advocati.

Despre acesta inse alta data.

Brasovu 26 augustu 1872

Natiunea romana din Transilvanu' priesce cu indignitatea la tota spucaturele siretiei politice a antagonilor ei politici, cari prin momeni voru a se seote dim sarita, a o impinge de pre terenul ei celu tare alu pasivitatu pentru dreptul national politico, ad, pana candu ni uora recunoscere po acesta, impinge po calos ca luncescu a recunoscere ignorarii nostre, si a acestui droptu prin lapidare de elu faptica, ceea ce urmeaza de seni, dupa primul pasu aliu intrarui in dieta din Pest'a, ca care pase deodata se recunosc si desfintarea dreptului nostru politicu national c' egale; — indesertia se ar' protesta, indesertia s'parasi dieta, totu indesertia, indata ce voru fi recunoscute prin intrare, totu cea s'facutu prin ea s'facutu cu dreptu de competenta. — Hei! deca pana acum nume matcaru nu diurnal maghiaru nu a scosu in publicatice s'au la targa nece atata bunavointia, ca natiunei romane din Ardeal totusi i se cuvine dreptu national politico, dupa cum l'a avutu assidiatu prin factorii legislatiuni si sactiionate de monarcu pentru Ardealu; deca ele din contra urgentea se se intesete, acum si fusionea Transilvaniei cu Ungaria' totu in ignorarea dreptului politico nationalu alu majoritatii tierii acestia, si spre a storce la acesta catu de pacuini consensu prin intrare in dieta si de partea romanilor, condamna passivitate si impulta po activisti, dor le voru face ei acestui servit, opotu indesertia astepiti apa din petra saca?

Maiest. Sa regele apostolicu inse nu ne poate ignora dreptula, pe care l-a sanctionat droptu in natiue Sale, si dupa cum s'a disu in cuventul de tronu trecuru, ca nece o fracie nu se va mai adu in scurtu in imperiu, care se nu useze de fructele constitutionei, va luu acum in considerare parintesca a midiolef, ca se nu mai fimo ignoranti par'a politici, lipsiti de dreptul national politico. — Romanii si passivisti si activisti toti suntemu solidari intru pretensiunile de a li se recunosc acestu dreptu in depin'a lui mersu avuta, ceteasca verine numai programul activistilor cu materia pentru congressu si va vedea, ca natiunea romana si solidaria in pretensiunile sale si diversitatea si numai in delicatesa' modului de procedere la eluptarea recunoscerei loru. Rogamur de' si foile maghiare, se nu se osteneasca a no dolui si tangui, ca ame fi imparechali, ca nu suntemu toti, afara de unii cu capu' strait'a maghiara, stam la sentinel'ul luptei pentru eluptarea recunoscerei acestui dreptu, care nu ni se mai poate indulgutu denega, pentru amicitia interna. — Atitudinea romana facia cu antagon'a politica e generale, si si franca, e patrioticu, cine o desconsidera se ruineza si se senz deodata.

Acum se desfasura lucruri seriose.

„Pester Li.” se redica incetindu fruntea oficioasa catra Serbiu si catra serbiunguresci, cari lura parte la serbarea suirii pe tronu a princ. Milau in Belgradu incandusca po acestia, ca au primita pe pr. Milau in gradin'a palatului cu strigatul: „se traiesca regale serbilor!” si dicandu ca nu e de creditu, ca s'ar fi adus omagialu acestu vandatoriu de patria, deca serbi acestia n'ar fi fostu securi, ca urarea le va fi bine si cu gratia primita. Demonstratiile totu crescute, sub festivitatea asia: la decorarea orasului s'a aplicat mariera serbiei rechia si a celei viitorii, peuna porta de triumfu se cetea inscriptiunea: „Marginile tale se se latiesca, acesta o dorescu toti serbi din totu tierile” si artea s'a aplicatu in serviciul ideei de o serbia

mare; unu tablou lithografat si impartit reprezentia pe Milau redicandu droptu la juramentu, si incangurato de serbi armati si animati tiene o fasatura de chartia in man'a stanga cu inscrierea: „Boenia, Erzegovina, si vechi'a Serbia trebuie se fia ale mele”. In fine se redicara toaste insulte, seose de resbela si erasi se virira serbi din Ungaria spre a comentat aceste toaste resbolice si unu versioru din Bechichera si altulu din Pancova se plangea cu amaru, ca in Ungaria se apasa ei si toti serbi si de exemplu adusera (disolverea congruelus).

Vorb la lui „Pester Li.” miros a pulbere, ca cum amu fi in ajunulu declararii de resbela.

Vreau se scimu, cinea „Pester Li.” deca aventurieru din Belgradu adu sprigini, deca nu li se dice, ca se joaca cu unu jocu fatalu. Si dupa tote aceste vreau, ca barbatii nostri de statu se decida. In Belgradu se si ie pe sema meni, ca cea lunga potere mare europeana Austro-Ungaria, pentru micul statu Serbia, a jocu rola unei Serbia mare, insemnata ruin'a secura; si deca ar' fi se face vreo atraczione intre Ungaria si Serbi, prede domesecu marii Serbi, asta se pote intempla numai pe contul Serbiei, care atunci nevrudu si totu cade in singul austro-Ungariei. Asta se si, insomne c' din Belgradu, pens a nu se lasa impinsi in politica aventurosa, si astfelin de hajete tribus se suo desaprise de catra barbatii de statu, cari conteaza la acestu titlu scl. Asia verbesca oficioasa „Pester Li.” — Deca voru irace de aci la causa' orientala, in care popolele suntu acumu mature spre a-si asurca independenta singure, fara amestecu, vomu lua, ca Austro-Ungaria pentru perderile avute nu poate nu le parte la causa' orientala spre a se reinmaru, apoi dieu, nu e departe ajunulu de a se suu in trembita' resboiu, ca care suu si „Pester Li.”, — cu tote, ca nu se sci, ca se va decide in Berlinu asupra cauzei acestia.

Cam opropos la causa' orientala, referentul austriacu in causele orientali cons. br. Depon inca merge cu Maiest. Sa la Berlinu, sunnu, ca trialantii voru avé a se tocmi in regulare' seu imparciala' causei orientali, unde s'ar cere se se caute tocma si consensulu romanilor, deca si se se reguleze fora varse de sange. —

— Exercitiile militieei Ungariei cu armesi militare se tenu mereu petunitenea. La Sangioriu secuui se concentrau' brigada de hovende cu militaresse si cavaleria, ca in stare de resboiu presta 3000, unde siefulu comandant Grif va tene evolutiune de proba. In Sabiu asemenea e tabera, armata c. r., unde archiducele Wilhelmu inspectioanea artilleria de unde merge la Muresiu Osiorheu spre asemenea scopu. Ungarii e si dreptu armazie si exercita mereu si forta respiru, ca cum s'ar fiu in ajunulu unu resboiu. D'er' tota Europa face plus minus asemenea. De flori de cuu se scie, ca nu. —

Dieta Croatia s'a amanatu pana in 3 Norembr, de vremea ce incepe dist'a din Pest'a si in 16 sept. sesiunea delegatiunilor in Vien'a, cari estimpu voru avé a ceteza multe.

Starea cea misera a unoru co-mune in tiera etc.

(Urmare)

f) Executiunile.

Nice unu soiu de bani fi contributiunea fi aruncuri comunali, fi amende, ele nu se potu inca forsa executiuni violente. Caus'a este seraci completa. Vite nu sunt, bucate nu ajungu. —

Plangi de mila, candu vedi, cum se rapese omulii seraci farin'u cu saculu, carneas afumatu din podu, securas dela lemn, lantul si rot'a dela caru, perinile din patu si vestimentele de serbatori.

Femei si copii plangi intindindu manele catra acesti serbi nemilosivi; era barbatul supusu de durere cu ochi plini de lacrimi prievase, cum i-se transporta obiectele cumparate cu munca onesta in padul judelui.

Acesta magazin se deschide în timpul licita-
rii. Lipsa de bani aduce lipsă de cumpăratori.
Obiectele zălogite se vendă adesea cu a cincea
parte din preț!

B. Clic'a și speculațiunile ei.

Precum ideile mari, frumosă -sî au reprezen-
tări în șomene probi și onesti, totușii asemenea co-
rupsă cu coruptibilitatea -sî arătătorii sei
în șomeni misiei și blasfemii. Mai în fațare comună
se adă cati-va șomene, efluxul al demoralizării, le-
găti între sebe prin spusele interese ale castigă-
lui. Inventiosi că dracul, storc și sugă sangule
Românilor că vorpără prin machinații să intrigă
înfernali, de care-ți sta mintea în loc.

Început prin a smomi pe omu prin beaturi și
prin ai facilită modulu de risipa cu bani imprumuta-
ti, pana că datorii numinaile se urca la sună
insolubile. Vitele și realitățile omului se iau și
elu ca copii în spate parăsesec comuna că se am-
ble vagabondându în lumea largă, fără a -si mai
vede retră, unde a crescutu, nicio locul cu osemintele
parentilor.

Alta dată îl implica în procese nedrepte. Se
promite ajutoriu și îl parăsesec în calea diu-
mată. Se dău bani de care au trebuință că litiga-
nti, pentru că înaintea terminarii procesului se-i
dău la sapa de lemn.

Nu este procesu în comună, din care se nu
profite catu de pacină. Se unescu cu o partea,
alte ori cu amendouă, după cum au prospecte de
castig. Combată din tôte poterile impacătunie-
sei prin machiajii și întrige de totușoare aducă
incurciuri, din care litigianți esu fluturi.

Se unescu cu tutorii contra pupillilor facu-
acte false și le răpescă avere. Candu justiția prin
multe silenții ajunge se constată adveretură, de cele
mai multe ori n'are ce execuță, fiindu ca clic'a au
exploatau totu dela tutori.

Storci testamentele șomene ticalosi, betivi,
smintiti, etc. prin care adveretură eredi sunt scoși
din avere parintișoara.

In scurtu plagi' cea mai înflorătoare asupra
comunelor mai pre totu locul este acăsta clică.
Imultirea proceselor merge progresandu si pro-
portia a ajunsu de că 1: 5.

Erebi nu facu mai pucină stricătunie ci mai
multă, dăr' de ei nu mai vorbesc mai multă, din
simplă cau, ca despore apucăturile loru s'vor-
bitu mai de multe ori si cu destul probă si se va
mai vorb.

Proprietarii si arendasii inca nu neglijăza a
pescu în turbură si a se folosi de starea misera a
omului.

Că se nu me intindu prea multu trece cu ta-
ceră preste pactele, prin care angagăză în timpul
lipsei brațele romanilor pentru unu anu întregu
si altele de asemenea natură, si amintesc numai,
ca globesec de viață scăpată în mosă'a loru dela
1—5 fl. v. a. si pagubă facuta remane neplătită.

Furturi.

In timpurile vecchi erau bănde de hoti organi-
zate cu capitanii că Jianulu, Codrenulu, Pintes etc.
pe care poporul seracu-i au redicatu în numărul
eroilor, ca-cî unde revedea seracul -sî ascundea
baltașul său de la chieftădua. Astăzi în aceste
timpuri triste demoralizări a creatu flinție misere,
care fură ferul de pe rōte, zechia, securea etc.
pentru că se le ducă la evreu pre răchiu.

Hoiții nu mai-e meseria, ci mediuco de a-si
castiga spurcătă de amestecă a răchiului, prin care
se mai uite celu pucină cate-va momente greu-
tile, ce-lu apasă.

Resumatu.

Din cele premise jaful, ce cade asupra omu-
lui seracu în termeni de mijlociu, este următo-
riul:

Pe langa repartiționile aruncuri-
lori comunali plătesc mai multă . . . fl. 5.—

Pe langa pedepsile, ce are se le
platescă in conformitate cu legătura pen-
tru prevaricării si abateri . . . fl. 5.—

Usuri si incarcari nedrepte asu-
pră contribuționei fl. 2.—
Pe langa repartiționile proporțio-
nata ce s'ară cuveni pentru cumpă-
rea taurilor, armesariilor si altu-
lucruri comunali fl. 1.—

Daune facute prin vândărirea za-
lögelor fl. 5.—

Peste taxele legale platește no-
tarului mai multă fl. 1.—

Perderi in procesele caușate său
incarcate de clic fl. 5.—

Belituri proprietarilor pentru
prevaricări de campu si padure . . . fl. 5.—

Fraude la orevenă pentru beatura fl. 5.—

Furturi mici fl. 2.—

Essecutorii iau preste competiția . . . 50 cr.
v. a. pe anu.

Suma fl. 32,50c)

Armele de apărare a poporului.

Că se putemu expăla imposibilitatea, in care
jace, este bine se ne vedem cu 20 ani in urma.
Poporul abia scapatu de timpurile ingenuinchiante
de timpul antorevolutionar, candu visiția era mai
multă patriarhale, cadiu sub jugul absolutismului.
Sistemul laudat de multi din unele puncte de vedere,
inse desastră din punctul de vedere alu
moralității. Poporul ingenuinchiat dovedă sub
povară unor greșeli abia suportabile, implicătu
in diferite cestinii de controversă cu proprietarii,
espusi unor jafuri, de care n'avusese nici ideea sa
facuta resistenție legală si plangeri, care tōea'su
spartu in capul lui. Tacătia de insubordinatiune
era silite se-si inchidă gură si se planga. Ajun-
gându cultulua la osu a usatul de ultimul dreptu
mare ale șomenei, a opusu forța la forța. De
claratul de rebela a fostu pusu in stare de asediu.
Au platito resistenția cu aresturi multe si trăiri
brutale; er' spesese cu mică avere, de carea dis-
puneau 2).

Patim'ii a invetiatu minte si s'au formulatut
tesă.

„Da cui ce'ti cere pana vei ară si nu
mai intrebă". Seracilii s'au umilitu si demora-
lisat. Sa schimbăt sisten'a, inse șomenei au re-
masu. Starea miseriei a mersu crescundu. Candu
s'au radicatu cote o voce incontra judełui, notarul
s'eu szolgabirajului, Romanulu au fostu scosu a
fora in modu brutal si de multe ori amenințatul
s'eu chiaru pedepsitu. Amarita satisfacție.

Desparat se întorce a cassu cu anim'a frantu
si impartăsește tristele rezultate familiei si veci-
nilor.

Aici aña susține nobile, care compatimindu
cu dinsuln, facu dorerea suportabile. Convinși, ca
pana la Dumnedie se despău santi, eschima
consoladuse! Acăsta e sōrtea seracului si
se dă catu pōte foră a se plange. Cu tōea'
acesta sunu unii, caru nu se temu si ar' potă
infrunta tote greutățile; dăr' hotile si jafurile se
făcu cu tirat'a. Acestu motivu ii face dispusi al
lăsă pe hotii si jafuitorii mai bine in plat'a lui
Dumnedie, decată se-si perda tempu amblando pe
la judecăt si facundu spese, care potu se lu' tienu
mai multă decatul capitalului in cestinile. Reesitul
si totudeanu' dublu, penetră incusatul sacrifici
totu numai se nu se fă dovedit. Elu are la dispo-
silia mii de midilöche de scăpare. Eta dăr' justi-
ficata si a treia' arms a Romanului. Le va
platit Dumnedie. — Dăca nu urmădu si dile
de leturgia este mai de multe ori de vina crudă
seracia.

(Va urmă.)

1) Se povestesc de una dorobantu ce a inca-
sau după liste de lenevire pentru fondul scolii
cate 50 cr. si pentru persoană lui cate 60 de cr.
de copili.

2) Vedi d. e. actele procesului din Cuciulata
din anul 1857.

Passivitatea in districtulu Faga- rasiu.

Candu in adunareas representanților comunali
si a intelectualiei (I) districtului, ce avă locu la 28
Iuliu in biserică gr. or. din Fagarasul si despre
care s'a amintit si in jurnalul acesta, avocatul
Pascaru facă atenta intelectuală si poporul, ca
nu vor potă aduce la valină conclusul passivită-
tiei, atunci passivistii cel mari strigau, ca ei, ieu
asupra-si a face, ca celu pucină, afora de șrescătiva
boeri betivi, nici unu roman, dăr' cu deosebire inteli-
gientă, nu vor merge la urmă, si ca ei -si
vor pune totă poterile, că passivitatea se se ob-
serve strictu.

Entuziasmul erau la unu atatu de mare, de si
ne naturale, incatut unu neesperit u venea pe unu
momentu a crede, ca dieu șomenei acestia voru si
face, si acesta cu statu mai multă, cu catu, ca
chiaru si amplioati administrativi romani, erau la
parere cu sufletu si trupu pentru passivitate.

Pledau si votau acesti amplioati, ore din priu-
cipiu său din altu interes marșiv pentru passi-
vită! Eu sun aplecatu a crede acăsta din urma
din motivu, ca

a) Cu 2—3 luni inainte acesti amplioati erau
cu totalu de principala activitatei, ei in adunare-
rile loru adoptau acestu principiu, si au luat
parte activa la conferința din Sibiu, vatandu că
transmis districtului pentru activitate,

b) Ca astazi ar lucră pentru a se aduce la
valore passivitatea, ceasca nu facu, din contra lu-
cra pe sub acsunsu si pe facia a se alege deputata
la dietă din Pestă si inca deputata de naționali-
tate maghiara, conte de vita, carele pōte cale mai
crancene procese urbariale in contra romanilor că
se-si espropriedie.

Diu Stanciu cunoscutu pașa acum'a de mare
passivistu, a amblatu in dilele trecute, după con-
clusul de passivitate, din satu in satu, c'oresindul
pentru contele Teleki (I) si cu deosebire prin satele
granițierești, si inca cu asă succesi, incatut, cum
am intielesu, partea cea mai mare a granitărilor,
e castigata prin Teleki. Acesta partuanu ale
lui Teleki, convertatul posie nōpte in activistu, 'si
face trăb' sa publice si in facă Dloru amplioati
dechiarati de passivisti, ba chiaru cu consumismentul
loru. (I)

Eta ce credu en de Diu Stanciu, pe carele de
alțimtrele lu stimđdu pentru ca lu cunoscu de
romani bunu! En credu ca densul, vedîndu miseri'a
naționale si seintelegeră partidelor in națione, reviden' apoi, ca șomenei districtului nu sunt sincer
nu sunt harnică (I) do a face nici activitatei nici
passivitate a romani, a cugetatu ea, pentru causele
particulare ale districtului, se si aña unu barbatu,
carele se le amble in treaba, cum li a amblatu
Nasadeenilor deputati loru. Daca gratul ce si
l'alesu, o nouu de speranță ce si o facu granitierii
nu scia. (Vai de omu! Red.)

Atate scin Diu Redactoru, ca déca unu activistu
pronunciata ar fi amblatu, lucrându pentru de a face
poporul si ie parte la alegere, cum ambla Diu
Stanciu ce passivistu, ar' fi zberatuo de o 100
de ori tradare naționale, corumpere guvernamenta-
lă, viliatetc! Cum de tacut cu totu! Dloru
passivistii din Fagarasul la pasurile Dlai Stanciu si
Dvôstra Dloru amplioati passivisti, ce se ve faceti a
a nula vedă? Esta Dloru ce insemeadă a face
politica cu anim'a si nu cu capulu, eta, cumu se
desgolesc slabintă, cum se ve parăsesce poporu-
rul si ve da votu de blamu! Esta ce passivitatea
nu e executavă in districtulu Fagarasului, unde
sunetii voi passivistii Domini!" este ca cuvintele
activistului Pascaru se implinesc!

Basn'a 4 Augustu 1872.

De multu nu am cietiu nemici din Blasius
dela metropola. Io am fosta acolo in dilele tre-
cute, ca acumu cu calea fierata e usioru a calatorii.

*) Activistii pentru Pest'au nu potu fi decata
maghiari, pōte ca unii foră a sci, ce facu. Red.

Cred că ve-ți dori să știi, ce mai dicu' omenei pre acolo. Se ve spună dăr', ca se vorbește prin Blasius publică, pre strada. Este aici una inspectoare de paduri, cu numele Gaibel, care are un salariu de vreo 2,000 de dinăuri florini din diferitele fonduri și dela metropola, ca și în inspectoratul economic al domeniului metropolitănu. Omul acesta iubește mult numai metropoliti și nu fondurilor, cari lu-platești. Se vedea ce lucru ca padurile? Se ar tâiau mai tôt, parte a venită Lemnului, parte le-a împărțit, parte le-a dată — precum se dice — pre șua. În lărmă se taliau lemne, cîntă sună de lipsă la un comunită. „Astă nu bunn, tăiam jos, ca nu obi, cresc este obi!“ și totu astă, pana acumu abia mai sta pre obi! într-o 20-a parte din paduri. Să bunulu metropolitu, — care de altu-mărturie e una sufletu bună și conscientios, pre cumă spună — crede ca „nu bunn“ pe trai Gaibel a disu. Da ére die Gaibel, Metelbech încă nu bunn! unde lemnele grăse numai că petorui și obi că lumina sunt de cat 4—6 ori lungi; astă de ce ai prădat-o mai tôt? A fostu langa Blasius — aprobe de măra și padurice numita Berca, care iubește de locu de preambule publicului. În Decembrie 1870 a trebuit să pre arădătoarele Mendel mără' și iazulu della Blasius, în starea bună, arădătoarei nou, și cu ocazia prelucrării să iiviu, ca iazulu și în stare rea, și ca prin urmă Mendel are se restituit arădătoarei noii prelucrări iazulu; deci a ieșit o comisie oficiosa estimării, și acăstă, că se potă calculă cantul sulei restante, a întrebuit pre diu inspectoare Gaibel, de unde va da materialul necessary la repararea iazulu? Acesta omu bunu — prieten — a respuns la protocol: „din Berca,“ (vedi protocolul respectiv!) că, ca vectorul materialului respectiv, din astă apropiere, a constat pre Mendel cu cetea sate, de nu si cu un'a milia mai pucinu, că din alta padure! Bercau se taia pana la pamenta. Dnii din Blasius facu smogomu. La acăstă se tredește m. — privesc pre ferăsta, bercau-n că 'n palma. Ce se facenau? Richig Exelenz her! Se facenau unu alea! Lemna ală nu fosta bună, totu horgosu fostu, crescătoiu astă fain obi! Io face planu la alea! „Gesigt găzduit planul și gața, aducem lemn dela Pest. „Exelenz her! Lemnile ală din Kárkábanu nu bunn, totu horgosu, se tăiam josu, facemu dile la lucru. Se tăiai carbonariu, lemn de sute de ani, se facă dile de lucru sute si mii; sute si mii de cară în padure după lemne. Si că s'a facutu cu dilele de lucru? Să scoșu trupinele din berca, și s'a croită unu aleu, ală caru sustinere va constă pre fie căre anu 2—3000 cara de lemne!

Unu amic mi-spusește, că mai în lumele trece ar fi disu către densul unu tieranu: „Vai ocosiu omu și mari' sa Sgâlbă, cunoște lemnele, care de cati ani e? Acuma spunu, că si-a facutu un protocol, în care vré se scrie totu lemnul, care de cati ani e? dăr' nu-lu pote cunoște pana ce nu-lu tăia.“ — Frumosu vitu facuta de omu prostu, si numai celu mari nu voră se precăpa! Spunu, ca Domi canonici scu totă acestea, dăr' nu cuitează . . . — ca Gaibel și persona placuta la curte, pentru scl . . .

Va privi Excelența Sa la economie, se va convinge căta, ca ce lucra Gaibel! Pana atunci bine și se asculte căi pre cari li dore si se nu se respingă, ascultandu-nu planele unui Gaibel . . . din Aiud! —

Totu acestu Gaibel trage din fundația Slatinița — pentru singură padure din Springi, mi se pare 300 d. și abia o cerzăță de 3—4 ori pre anu. Banu diurnu de 50—100 fl. fix! Spună, ca la tôte causele fundaționali se cere mai multă opinionea lui Gaibel!! Seracă-natia, pre a cui mană ai ajunsu! Cu fundaționile, cum stam cu alta ocazie

Unu calatoriu, care spune adeverul.

Cronica exterană.

ROMÂNIA. Întâlnirea imp. la Berlin ișsăfă temere si aici.

Ua cestune mare si despre care noi n'amu vorbitu într-o, neavând date cu totul positive, suntu proponerile despre cari se vorbesca ca le ar pune înainte Rusia, în privința României, dice „Rom.“ Ar fi vorba de nimicu mai pucinu de refuz la pensiune.

catu de reluarea Besarabiei si acordarea, că momela a depindește nôstre independenție, în cerculu de feru ce ne-ar face Ungaria pe de una partă, prin Carpati și pe Dunare, și Rusia pe de altă, pe linia Prutului și pe la gurile Dunării. Vomu vorbi mai pe largu despre acestea grave scomete.

In „Gazetta de Spener“ gasimă ua adeverata surprindere, ua nota, care anunță c'artilleria franceza, de la resbulu încocă a lăsat ua cresceră, îndulătare si se 'ntrăcă artilleria germană. D. de Molte trebuie se fi emotioană, si numai acestu faptu ar trebui să se atrăbui la legă publicată de diariul oficial din Berlinu, prim care se pune la disponibilitatea ministrului de resbulu, afară de cifrele alocate 'n bugetele ce s'au votat, ua suma de 20,000,000 pentru noile inarmări. Înregistrându cu totă rezerva aceasta declaratiune la „Gazettei de Spener“, o considerăm că ua simptoma de pucină sicurantă, inspirată Germanilor de ultimele loru victori.

Citim în „Le Siècle“: Diariile prusiane si austriace se ocupă mereu cu viitora intelințe a coloniei trei imperiale, esen și forte greu ca din tote presupunerile ce circula se se desosbesc. Într-o mulțime motiva care a determinat pe siefi celor trei puteri a se întâlni, si intervinere neașteptată a tirulari urmăzuă a sta 'nveluita cu unu ore-care noru.

Fapulu, care prim curiozitatea lui merita se fiu notau, e schimbata de poliție ce se face de căteva septembri între diariile unguresci și cele din Berlin. Cale d'antau s'are forte mandre de rezultatele atât de neașteptate penăci al politicii comunitatei Andrássy, si, din parte-le, organele din Berlinu nu se gandesc cătusi de pucină a contesta celor din Pesta legitimitatea acestei satisfacționi care a oprobri.

Cu totă astea, într presă din Viena si cea din Berlinu, nu domnesce us depilina 'ntielegere.

După versiunea îndestulă acreditată, cestunea Orientului si cestunea poloneza nu voru remaine straine de deliberatiunile conferintelor de la Berlinu. În cea-a ce privesc a două cestinie, ar fi vorba numai se se proclame pur si simplu ca nu existe. Pentru cele trei puteri, cari si-a împărțit într-deusele Polonia, nu va fi cu mica satisfacție d'a constata, tocmai după suita de ani de la acăstă împărțire, slabirea simpatiei în favoare a acestui genocidu popor si conservarea definitiva a violării dreptului stabilitu în 1772.

Catu pre cestinele Orientului, departe d'a dispăre de la ordinea dilei, nu potă de catu se dea locu la noue campăciuni. Austria, exclusă din Germania si din Italia, astă-de-câtă terenu că se jocă unu rol si se'st mai redobandesc co-va din vecchiai înflăcări pe care a perdu't de la 1859 si mai aleșu de la 1866. Acesto teremu e gravată 'n Oriente, si interesul Prusiei e d'avorisala vederile vecchiei sele riale, a carei activitate, într-o altă parte, nu va cauta se 'ncoare planurile dinastiei Hohenzollerloru în Germania. Pote ca numai prin lueră să considerate a acestui punct de privire se va pute ghici secretului împăcării dintre învingitori cu 'nvinsii loru de la Sadowa.

Ese, mantinând spre Oriente, Austria se va ibi de Rusia, si decăstă cestinie se va pune în conferintele de la Berlinu, divergintele cari există în stare latente se vor manifesta într'unu mod palpabil. Ca se se puie în intielegere cele două rivale cari 'si dispută suprematia pe teritoriul Dunării de Josu, că să erite unu resbul hideri, sa se simtă necesitatea d'unu măldicioare, si 'acosta e rolul pe care d. de Bismarck pote călu' dorește.

— Belgradu, 22 Augustu. — Print' un'a proclamație la sa principale Milau, multiamindu narunia serbe si regatul, declară, ca vré se fia unu principie constituțională, promite se cultive ideile naționale ale parintelei seu, se radice si mai multă stima ce se da Serbiei, în fine manifestă habures sa petru ordine si legalitate. Proclamaționea a fost favorable primita.

— Belgradu, 22 Augustu. — Nouu cabinetu definitivă s'a formatu astă-felul: Blasnavatz, președinte al consiliului, ministru de resbulu si de lucrari publice, Risticu ministru de externe, Lovanovicu, ministru de finanțe, Velicovicu, ministru de culte si ad-interimu la justiția. Ministri actuali Belimarcovici si Matici sunt numiti senatori, celu d'alu treilea membru alu reginii, Gavriencovicu sa refuză la pensiune.

— Belgradu, 22 Augustu. — Reprezentantele Italiene, Iordanu, a remis principelui Milan ordinul Lazare Mauric. Principel a numită definitivă nouu cabinetu: Blasnavatz, președinte si la resbulu, Risticu la atacile străine, Mihajlović la interne, Lovanovicu la finanțe, Velicovicu la justiția, si Gravencovicu a notificat în Belgrad proclamaționea principelui care nativă pentru primires entuziasma, exprimendu multiamirea ses de principie constituțională si promidu' d'altă ideie națională (prin asistința demnității Statutului si a nativium) si se a si consacra viață pentru saluțea publică.

Principel, ducandu-se la biserică, a fostu salutat de Zivios. Dupa oficiul divinu, reprezentantele englescu, numită decanu, va felicită pe principie în numele corpului diplomatic.

Varietati.

— De séră d. Ionescu va produce alte 5 piese: Kalidou Bergu, Giovanbă la ei, ispravnică din Birkilen, Panduru corostra si Horeca-Bocogu totu in Sală de redutu, si se speră concursul om publicu.

Institutul subscrisei concesionat pentru educatiunea copilului în Brăsov.

care de 3 ani se bucură de una renome bună, -si va reincepe cu 2 septembri. st. n. cursul de învățamentu în limbi română, română, franceză, engleză si italiana, apoi musica si cantari, in desenul si in totu felul de lucruri de mana femeiesci, -totu in locuința strău Calderănilor nr. 519 era dela 1-ma octombrie, a. c. se va muta in strău Scheilor nr. 134 in caselle lui Hessheimer. — deci se recomanda acestu institutu prevedut cu profesori buni, si in care se primește copile si in viptu, tuturor acelora parinti, cari doresc a dă o cultură mai înaltă fizicelor lor. Mai de aprobă potu servi cu programă.

Maria de Joanelli.

Novissimu. C. Em. Péchy e liberata de d. de r. Comisariu in Ardealu si Comisariatu incetăza adi. 31/8. In Viena toti ministri si cei unguresci avura consiliu pentru fisparea mesajului, in care una punctu va atinge si cause Serbiei si cea orientală.

— In Serbiu s'a demustrăt la visita de legatumul Rusiei. —

1—3

Concursu.

Pentru ocuparea postului vacanță de investitoru gr. c. de Magura Districtul Nasedului se scrie concursu pana in 15 Septembrie st. n.

Emolumenii sunt următori: 150 fl. leșă, 6 orgie de lenime si cortelul liberu. Doritorul de a compă acăsă statuine au a atestă: a) moralitatea, b) studiale facute si absorbea preparandii, c) aplicatiunile de panu acum. Celi ce voră si seribă ca înveiatori cu succesu bunu voră si preferit.

Prezidiul comisiunii scolastice.

Cursurile

Gălbini imperialesci	5 fl. 24/°, er. v. a.
Napoleoni	8 . 72 .
Augsburg	108 . 50 .
Londoun	109 . 30 .
Imprumutul național	66 . 50 .
Obligațiile metalice vecchi de 5%	71 . 65 .
Obligațiurile rurale ungare	81 .
tezessiene	81 .
transilvane	79 . 25 .
croatо-slav.	83 . 75 .
Actionile banci	892 .
creditalui	343 . 60 .

Indreptare. In Nr. tr. col. 2. seriea 17 in locu de accusatul cestesc; accusatorul. Pe coloană 4, novissima trebuie se vina după Postă nouă: Milau fiu de romana, nu romana, ca ce naște mama'sa din familiu Cartagină e romana. Alte erori mici străcurate in columnă scrisorile.

Edițione: Ca tipăriu lui

JOANIS GOTTH si fiu HENRICU.